

Konkurs

K „okolnostem plnění dluhu, z nichž bylo zřejmé, že dlužník plnění vydá do majetkové podstaty“ (§ 249 odst. 2 insolvenčního zákona) nepatří samo o sobě prohlášení dlužníka, že plnění, které jeho dlužník poskytne po prohlášení konkursu přímo jemu, vydá do své majetkové podstaty (dlužníkům dlužník, který ač věděl nebo mohl vědět o prohlášení konkursu na majetek dlužníka, plní po prohlášení konkursu na majetek dlužníka svůj závazek (dluh) přímo dlužníku, se poté, co vyjde najevo, že plnění se nedostalo do majetkové podstaty, nezproští svého závazku (dluhu) jen proto, že mu dlužník předtím slíbil (prohlásil), že poskytnuté plnění sám předá (vydá) do své majetkové podstaty). Z pohledu § 249 odst. 2 insolvenčního zákona nelze rozlišovat platby podle jejich účelu, například na platby tvořící materiální náklady na zhotovení díla a na platby představující zisk zhotovitele. Od okamžiku zveřejnění usnesení o prohlášení konkursu v insolvenčním rejstříku je povinností osob majících závazek vůči dlužníku veškeré plnění směřovat do majetkové podstaty (k rukám insolvenčního správce), neboť právě tento postup může přispět k dosažení účelu insolvenčního řízení, jakož i ke zproštění se závazku dlužníkových dlužníků.

(Rozsudek Nejvyššího soudu České republiky č.j. 29 Cdo 3255/2021-161 ze dne 28.3.2024)

Nejvyšší soud rozhodl v právní věci žalobkyně Mgr. M.P., se sídlem v P., jako insolvenční správkyne dlužníků J. C., a M. C., zastoupené JUDr. M.F., advokátem, se sídlem v P., proti žalované D. V., zastoupené Mgr. V.L., advokátem, se sídlem v P., o zaplacení částky 1 170 014 Kč s příslušenstvím, vedené u Okresního soudu v Rakovníku pod sp. zn. 6 C 64/2020, o dovolání žalované proti rozsudku Krajského soudu v Praze ze dne 8. července 2021, č. j. 19 Co 86/2021-123, tak, že dovolání se zamítá.

Z odůvodnění:

I. Dosavadní průběh řízení

1. Okresní soud v Rakovníku rozsudkem ze dne 3. prosince 2020, č. j. 6 C 64/2020-61, uložil žalované (D. V.) zaplatit žalobkyni [Mgr. Markétě Pláteníkové, jako insolvenční správkyne dlužníků J. C. (dále jen „J. C.“) a M. C. (dále jen „M. C.“)] ve prospěch majetkové podstaty dlužníků v insolvenčním řízení vedeném u Krajského soudu v Praze pod sp. zn. KSPH 66 INS 22764/2016 částku 1 170 014 Kč s úrokem z prodlení ve výši 8,25 % ročně od 14. července 2020 do zaplacení (bod I. výroku) a zaplatit žalobkyni na náhradě nákladů řízení částku 66 857 Kč (bod II. výroku). Usnesením (doplňujícím) ze dne 8. března 2021, č. j. 6 C 64/2020-94, pak uložil žalované zaplatit státu na soudním poplatku 29 251 Kč.

2. Ze zjištění soudu prvního stupně (ve vazbě na obsah insolvenčního rejstříku) mimo jiné plyne, že:

[1] Vyhláškou zveřejněnou v insolvenčním rejstříku dne 4. října 2016 oznámil Krajský soud v Praze (dále též jen „insolvenční soud“) zahájení insolvenčního řízení na majetek dlužníků J. C. a M. C., a to na základě insolvenčního návrhu dlužníků spojeného s návrhem na povolení oddlužení, doručeného insolvenčnímu soudu dne 4. října 2016.

[2] Usnesením ze dne 3. listopadu 2016, č. j. KSPH 66 INS 22764/2016-A-11, insolvenční soud (mimo jiné) zjistil úpadek dlužníků, ustanovil žalobkyni insolvenční správkyní dlužníků, povolil řešení úpadku oddlužením a vyzval osoby, které mají závazky vůči dlužníkům, aby plnění neposkytovaly dlužníkům, ale insolvenčnímu správci (bod XIII. výroku). Účinky rozhodnutí o úpadku nastaly 3. listopadu 2016 (kdy bylo zveřejněno v insolvenčním rejstříku).

[3] Usnesením ze dne 2. února 2017, č. j. KSPH 66 INS 22764/2016-B-9, insolvenční soud neschválil oddlužení dlužníků a prohlásil konkurs na jejich majetek, s tím, že konkurs bude řešen jako nepatrný. Účinky prohlášení konkursu nastaly 6. února 2017 (kdy bylo usnesení zveřejněno v insolvenčním rejstříku).

[4] V roce 2017 (konkrétně v době před 26. červnem 2017) uzavřel dlužník se žalovanou (ústní) smlouvu o dílo, na základě které provedl zemní a stavební práce za celkovou částku 1 170 014 Kč (po započtení zaplacených záloh). Tuto částku dlužník žalované vyfakturoval devíti fakturami (ze dne 26. června 2017, 3. července 2017, 17. července 2017, 19. července 2017, 22. srpna 2017, 22. září 2017, 9. listopadu 2017, 27. prosince 2017 a 15. července 2018). Všechny faktury žalovaná uhradila na bankovní účet v nich označený; šlo o účet dlužníkovy syna.

[5] Dle prohlášení o majetku ze dne 22. listopadu 2018 měl dlužník účty u GE Money Bank, a. s. a u Raiffeisenbank a. s., které fakticky nevyužíval.

[6] Finanční částky průběžně hrazené žalovanou dlužník nevydával insolvenční správkyni.

[7] V době před uzavřením smlouvy o dílo se dlužník, žalovaná a její (tehdejší) manžel R. V. (dále jen „R. V.“) několikrát setkali. Dlužník žalovanou a R. V. informoval o tom, že je „v insolventci“ (o prohlášení konkursu na jeho majetek je neinformoval), jakož i o tom, že platby poskytnuté žalovanou použije z 80 % na materiál a zbývajících 20 % využije na úhradu jeho potřeb, úhradu „dluhu v insolventci“ a dluhu u věřitelů „do insolvence nepřihlášených“. R.V. si ověřoval tvrzení dlužníka v insolvenčním rejstříku (např. zpeněžení jeho domu) a byl rovněž přítomen telefonátu dlužníka s insolvenční správkyní.

3. Soud prvního stupně odkazuje na § 249 odst. 2 zákona č. [182/2006](#) Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenčního zákona), předeslal, že prohlášením konkursu dochází ke změně místa plnění závazku, kdy dluh je splněn pouze tehdy, pokud se plnění dostane do majetkové podstaty. V dané věci nebylo prokázáno, že by dlužník ubezpečil žalovanou, že celé jí poskytnuté plnění vydá do majetkové podstaty. Naopak, bylo prokázáno, že dlužník hodlal sám, aniž k tomu měl dispoziční oprávnění, z plateb poskytnutých žalovanou zaplatit za materiál, který použil při realizaci prací pro žalovanou.

4. K argumentaci žalované o naplnění liberačního důvodu dle § 249 odst. 2 insolvenčního zákona soud prvního stupně konstatoval, že žalovaná věděla o insolvenčním řízení dlužníka. Na základě prohlášení dlužníka měla nabýt přesvědčení, že práce dlužníka zadané a platby za ně slouží k úhradě dluhu dlužníka v insolvenčním řízení. Žalovaná a R. V. se zřejmě spoléhali na to, že hodnota majetku dlužníka převyšuje hodnotu jeho dluhů. Dále soud prvního stupně uvedl, že samotná skutečnost, že dlužník nadále provozoval podnik, nevypovídá ničeho o tom, že existuje konkrétní okolnost, na základě které by mělo být zřejmé, že dlužník poskytnuté plnění vydá do majetkové podstaty.

5. Podle soudu prvního stupně nelze (ve smyslu § 249 odst. 2 insolvenčního zákona) platby rozdělovat podle jejich účelu na platby, které tvoří náklady a na platby, které odpovídají zisku dlužníka. V dané věci nebylo prokázáno, že zde byla okolnost, na základě které mohla žalovaná očekávat, že celé plnění, které dlužníkovi poskytla, bude vydáno do majetkové podstaty.

6. K odvolání žalované Krajský soud v Praze v záhlaví označeným rozsudkem potvrdil rozsudek soudu prvního stupně (první výrok) a uložil žalované zaplatit žalobkyni na náhradě nákladů odvolacího řízení částku 32 234,40 Kč (druhý výrok).

7. Odvolací soud zopakoval dokazování v odůvodnění rozhodnutí vyjmenovanými listinami (jež tvoří obsah insolvenčního spisu) a dospěl k závěru, že soud prvního stupně učinil z provedených důkazů (včetně výslechů svědků) správná skutková zjištění. Podle odvolacího soudu soud prvního stupně správně vzal za prokázané, že žalovaná věděla (od počátku) o insolvenčním řízení dlužníka i o prohlášení konkursu na jeho majetek. Dlužník ji též informoval, že plnění, jež mu žalovaná na cenu díla poskytne, použije v rozsahu asi 80 % na úhradu použitého stavebního materiálu a zbývajících 20 % plnění pro svou potřebu a dále na úhradu dluhů v insolvenci, jakož i na úhradu dalších dluhů do insolvenčního řízení nepřihlášených (např. závazků vůči matce a bratrovi).

8. Odvolací soud – cituje § 2586 odst. 1, § 2587, § 1968 a § 1970 zákona č. [89/2012](#) Sb., občanského zákoníku (dále jen „o. z.“), a § 206 odst. 1 písm. h/, § 229 odst. 3 písm. c/, § 246 odst. 1 a § 249 odst. 1 a 2 insolvenčního zákona – dospěl k následujícím závěrům:

9. Žalobkyně je od prohlášení konkursu na majetek dlužníků ve vztahu k majetkové podstatě dlužníka osobou s dispozičními oprávněními, přičemž majetkovou podstatu tvoří též dlužníkovy peněžité a nepeněžité pohledávky.

10. Žalovaná uzavřela s dlužníkem v roce 2017, nejpozději 26. června 2017, ústní smlouvu o dílo; povinnost provést pro žalovanou na svůj náklad a nebezpečí dílo dlužník splnil a žalované vznikla povinnost zaplatit dohodnutou cenu díla ve výši žalované částky.

11. Ustanovení § 249 odst. 2 insolvenčního zákona ukládá osobě se závazkem (dluhem) vůči dlužníku závažné povinnosti. Jestliže se plnění osoby se závazkem (dluhem) vůči dlužníku poskytnuté po prohlášení konkursu na majetek dlužníka nedostane do majetkové podstaty dlužníka, nezprošťuje se tato osoba svého závazku. Žalovaná by se závazku zprostila, kdyby prokázala naplnění alespoň jednoho ze dvou liberačních důvodů.

12. Skutečnost, že o prohlášení konkursu nemohla vědět, žalovaná ani netvrdila. Navíc sama ve své argumentaci uvedla, že věděla o insolvenčním řízení dlužníka, jakož i o prohlášení konkursu na jeho majetek.

13. Žalovaná neprokázala, že vzhledem k okolnostem plnění dluhu bylo zřejmé, že dlužník plnění vydá do majetkové podstaty. V řízení bylo prokázáno, že dlužník žalovanou informoval, že asi 80 % jí poskytnutého plnění na cenu díla použije na úhradu stavebního materiálu. Žalovaná tedy ještě před plněním ceny díla věděla o úmyslu dlužníka nevydat poskytnuté plnění v rozsahu 80 % do jeho majetkové podstaty. V řízení bylo dále prokázáno, že dlužník žalovanou informoval též o tom, že zbývajících 20 % poskytnutého plnění na cenu díla použije částečně pro svoji potřebu, částečně na úhradu pohledávek věřitelů přihlášených v insolvenčním řízení a částečně na úhradu pohledávek věřitelů v insolvenčním řízení nepřihlášených. Z uvedeného prohlášení dlužníka nelze dovodit úmysl dlužníka hradit právě pohledávky přihlášené do insolvenčního řízení.

14. Z pohledu § 249 odst. 2 insolvenčního zákona nelze jakkoliv rozlišovat platby podle jejich účelu, například na platby tvořící materiální náklady na zhotovení díla a na platby představující zisk zhotovitele.

15. Skutečnost, že dlužník po prohlášení konkursu provozoval podnik, není sama o sobě okolností podle § 249 odst. 2 insolvenčního zákona, jež by mohla u žalované vyvolat přesvědčení, že dlužník jí poskytnuté plnění na cenu díla vydá do majetkové podstaty. Takové přesvědčení nemohla u žalované

vyvolat ani dohoda s dlužníkem o plnění ceny díla na bankovní účet, o jehož majiteli neměla žádné informace, a o kterém neměla žádný logický důvod se domnívat, že je účtem žalobkyně.

II. Dovolání a vyjádření k němu

16. Proti rozsudku odvolacího soudu podala žalovaná dovolání, v němž namítá, že napadené rozhodnutí spočívá na nesprávném právním posouzení věci [dovolací důvod podle § 241a odst. 1 zákona č. [99/1963](#) Sb., občanského soudního řádu (dále též jen „o. s. ř.“)], a požaduje, aby Nejvyšší soud zrušil rozsudek odvolacího soudu i rozsudek soudu prvního stupně.

17. Přípustnost dovolání vymezuje ve smyslu § 237 o. s. ř. argumentem, že napadené rozhodnutí spočívá na vyřešení právních otázek, které v rozhodování dovolacího soudu dosud nebyly řešeny. Konkrétně jde o tyto otázky:

[1] Jaké obsahové náležitosti a formu má mít prohlášení dlužníka, aby bylo způsobilé naplnit liberační důvod uvedený v § 249 odst. 2 poslední větě insolvenčního zákona?

[2] Je prohlášení dlužníka učiněné v tomto řízení způsobilé naplnit liberační důvod uvedený v § 249 odst. 2 poslední větě insolvenčního zákona?

[3] Patří do majetkové podstaty dlužníků po prohlášení konkursu na jejich majetek celé plnění získané z uzavřené smlouvy o dílo, přestože část plnění byla použita na nákup materiálu?

18. Dovolatelka se především vymezuje proti závěru odvolacího soudu, že z prohlášení dlužníka učiněného v tomto řízení nelze dovodit úmysl dlužníka hradit právě závazky vůči věřitelům přihlášeným v insolvenčním řízení. K tomu uvádí, že jí i R. V. bylo známo, že dlužníci jsou v úpadku, který je po nezdařilém pokusu o oddlužení řešen konkursem. Dále jí bylo známo, že daň z přidané hodnoty na základě faktur odvádí insolvenční správkyňe, proto očekávala, že insolvenční správkyňe má k předmětnému účtu dispoziční právo a ví o uzavření smlouvy o dílo.

19. Dovolatelka dále nesouhlasí s názorem odvolacího soudu, že celé plnění za provedené dílo patří bez dalšího do majetkové podstaty dlužníků. Zdůrazňuje, že cena díla měla dvě položky, a to cenu za materiál použitý na stavbě a odměnu za práci. Do majetkové podstaty by náležela odměna za provedené práce po odvedení daně z přidané hodnoty.

20. Závěrem dovolatelka namítá, že stávající úprava § 249 odst. 2 insolvenčního zákona ve spojení s § 159 insolvenčního zákona porušuje zásadu publicity. Zveřejnění žaloby v oddílu C insolvenčního rejstříku by odradilo potenciální zájemce o stavbu realizovanou dlužníkem.

21. Žalobkyně ve vyjádření považuje rozsudek odvolacího soudu za správný. Navrhuje dovolání odmítnout jako nepřipustné, případně nedůvodné.

III. Přípustnost dovolání

22. Pro dovolací řízení je rozhodný občanský soudní řád v aktuálním znění.

23. Na tomto místě Nejvyšší soud podotýká, že i když dovolatelka ohlašuje, že rozhodnutí odvolacího soudu napadá v celém rozsahu, z obsahu dovolání je zřejmé, že zpochybňuje napadené rozhodnutí pouze v části, kterou odvolací soud potvrdil rozsudek soudu prvního stupně v bodu I. výroku o věci

samé. Tou částí prvního výroku napadeného usnesení, kterou odvolací soud potvrdil rozsudek soudu prvního stupně v bodu II. výroku (o nákladech řízení), a druhým výrokiem napadeného usnesení (o nákladech odvolacího řízení) se proto dovolací soud nezabýval (dovolací argumentace se těchto výroků netýká). Ostatně, kdyby tomu bylo jinak, byl by důvod dovolání v tomto rozsahu odmítnout podle § 243c odst. 1 o. s. ř. jako objektivně nepřipustné, vzhledem k § 238 odst. 1 písm. h/ o. s. ř.

24. Dovolání proti prvnímu potvrzujícímu výroku rozhodnutí odvolacího soudu o věci samé Nejvyšší soud shledává přípustným podle § 237 o. s. ř. (když pro ně neplatí žádné z omezení přípustnosti dle § 237 o. s. ř., vypočtených v § 238 o. s. ř.) pro posouzení dovolatelkou předešlé problematiky výkladu ustanovení § 249 odst. 2 insolvenčního zákona, která nebyla dovolacím soudem dosud řešena.

IV. Důvodnost dovolání

25. Skutkový stav věci, jak byl zjištěn soudy nižších stupňů, dovoláním nebyl (ani nemohl být) zpochybněn a Nejvyšší soud z něj při dalších úvahách vychází.

26. Vady řízení, k nimž Nejvyšší soud u přípustného dovolání přihlíží z úřední povinnosti (§ 242 odst. 3 o. s. ř.), nejsou dovoláním namítány a ze spisu se nepodávají, Nejvyšší soud se proto - v hranicích právních otázek vymezených dovoláním - zabýval tím, zda je dán dovolací důvod uplatněný dovolatelkou, tedy správností právního posouzení věci odvolacím soudem.

27. Právní posouzení věci je obecně nesprávné, jestliže odvolací soud posoudil věc podle právní normy, jež na zjištěný skutkový stav nedopadá, nebo právní normu, sice správně určenou, nesprávně vyložil, případně ji na daný skutkový stav nesprávně aplikoval.

28. Pro další úvahy Nejvyššího soudu jsou rozhodná následující ustanovení insolvenčního zákona [ve znění účinném od 1. ledna 2014 do 31. května 2019, pro věc rozhodném, vzhledem k době vydání rozhodnutí o úpadku dlužníků (3. listopadu 2016) podle článku II (Přechodné ustanovení) části první zákona č. [31/2019](#) Sb., kterým se mění zákon č. [182/2006](#) Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon), ve znění pozdějších předpisů, zákon č. [120/2001](#) Sb., o soudních exekutorech a exekuční činnosti (exekuční řád) a o změně dalších zákonů, ve znění pozdějších předpisů, zákon č. [6/2002](#) Sb., o soudech, soudcích, přísedících a státní správě soudů a o změně některých dalších zákonů (zákon o soudech a soudcích), ve znění pozdějších předpisů, zákon č. [312/2006](#) Sb., o insolvenčních správcích, ve znění pozdějších předpisů, a zákon č. [296/2017](#) Sb., kterým se mění zákon č. [99/1963](#) Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů, zákon č. [292/2013](#) Sb., o zvláštních řízeních soudních, ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony]:

Podle ustanovení § 206 odst. 1 písm. a/ insolvenčního zákona není-li v tomto zákoně stanoveno jinak, majetkovou podstatu podle § 205 tvoří zejména peněžní prostředky.

Dle ustanovení § 229 odst. 3 písm. c/ insolvenčního zákona nestanoví-li tento zákon jinak, je ve vztahu k majetkové podstatě osobou s dispozičními oprávněními insolvenční správce v době od prohlášení konkursu.

Z ustanovení § 245 odst. 1 insolvenčního zákona plyne, že účinky prohlášení konkursu nastávají okamžikem zveřejnění rozhodnutí o prohlášení konkursu v insolvenčním rejstříku.

Podle ustanovení § 246 odst. 1 insolvenčního zákona prohlášením konkursu přechází na insolvenčního správce oprávnění nakládat s majetkovou podstatou, jakož i výkon práv a plnění povinností, které přísluší dlužníku, pokud souvisí s majetkovou podstatou. Insolvenční správce

vykonává zejména akcionářská práva spojená s akciemi zahrnutými do majetkové podstaty, rozhoduje o obchodním tajemství a jiné mlčenlivosti, vystupuje vůči dlužníkovým zaměstnancům jako zaměstnavatel, zajišťuje provoz dlužníkovy podniku, vedení účetnictví a plnění daňových povinností.

Z ustanovení § 249 odst. 1 insolvenčního zákona vyplývá, že není-li zákonem stanoveno jinak, je osobou oprávněnou k podání žaloby nebo jiného návrhu k vymožení nároku dlužníka včetně jeho zajištění, který se týká majetkové podstaty, po prohlášení konkursu pouze insolvenční správce; návrh podaný jinou osobou soud zamítne. Dle odstavce 2 jestliže osoba, která má závazek vůči dlužníkovi, plní tento závazek po prohlášení konkursu dlužníku, a plnění se nedostane do majetkové podstaty, není tím svého závazku zproštěna, ledaže prokáže, že o prohlášení konkursu nemohla vědět nebo že vzhledem k okolnostem plnění dluhu bylo zřejmé, že dlužník plnění vydá do majetkové podstaty.

Podle § 294 odst. 1 insolvenčního zákona insolvenční správce je povinen uplatnit a vymáhat ve prospěch majetkové podstaty dlužníkovy pohledávky. To platí přiměřeně i pro dlužníkovy nepeněžitě pohledávky ocenitelné penězi.

29. Účinky prohlášení konkursu nastávají erga omnes (vůči všem osobám) okamžikem (dnem, hodinou a minutou) zveřejnění v insolvenčním rejstříku. Srov. např. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 31. července 2017, sp. zn. 29 Cdo 4564/2015; viz i § 245 odst. 1 insolvenčního zákona.

30. Mezi účinky prohlášení konkursu na majetek dlužníka patří i to, že oprávnění nakládat s majetkovou podstatou, jakož i výkon práv a plnění povinností, které přísluší dlužníkovi, jestliže souvisí s majetkovou podstatou, přechází na insolvenčního správce (§ 246 odst. 1 insolvenčního zákona). Srov. i rozsudek velkého senátu občanskoprávního a obchodního kolegia Nejvyššího soudu ze dne 12. listopadu 2014, sp. zn. 31 Cdo 3931/2013, uveřejněný pod číslem 15/2015 Sbírkou soudních rozhodnutí a stanovisek.

31. Od zveřejnění rozhodnutí o prohlášení konkursu v insolvenčním rejstříku je dlužník insolvenčního dlužníka povinen plnit své dluhy do majetkové podstaty insolvenčního dlužníka k rukám insolvenčního správce, bez ohledu na to, zda mu byla zvláště doručena vyhláška, kterou se oznamuje zahájení insolvenčního řízení na majetek dlužníka, usnesení o zjištění úpadku či zda byl insolvenčním správcem nebo dlužníkem k tomuto vyzván, eventuálně na tuto povinnost upozorněn. Viz opět rozsudek Nejvyššího soudu sp. zn. 29 Cdo 4564/2015.

32. Nejvyšší soud v usnesení ze dne 27. září 2011, sen. zn. 29 NSČR 35/2010, formuloval a odůvodnil závěr, podle něhož ve vztahu k osobám, které v době zveřejnění rozhodnutí o úpadku v insolvenčním rejstříku nebyly účastníky insolvenčního řízení, se zveřejněním rozhodnutí o úpadku plní oznamovací povinnost insolvenčního soudu ve smyslu § 421 odst. 1 písm. a/ insolvenčního zákona ve spojení s § 71 odst. 3 insolvenčního zákona. Srov. shodně i důvody usnesení Nejvyššího soudu ze dne 27. května 2015, sen. zn. 29 NSČR 41/2015, uveřejněného pod číslem 110/2015 Sbírkou soudních rozhodnutí a stanovisek (dále jen „R 110/2015“).

33. V důvodech usnesení ze dne 22. ledna 2014, sen. zn. 29 NSČR 11/2012, Nejvyšší soud dále vysvětlil (a v R 110/2015 zopakoval), že výjimku z obecné povinnosti vycházet z údajů zveřejňovaných v insolvenčním rejstříku připouští § 249 odst. 2 insolvenčního zákona, podle něhož se zproští povinnosti plnit závazek vůči dlužníkovi do majetkové podstaty (k rukám insolvenčního správce) osoba, která takový závazek má a plní jej po prohlášení konkursu přímo dlužníkovi, tehdy, pokud prokáže, že o prohlášení konkursu nemohla vědět. Jde však o výjimku z pravidla, jež požaduje po všech subjektech znalost rozhodnutí zveřejněných v insolvenčním rejstříku, která se jich mohou týkat, a proto je nutné ji uplatňovat pouze ve výjimečných případech, tj. tehdy, kdy se dotčená osoba skutečně nemohla z objektivních příčin s takovým rozhodnutím seznámit (obecně platí, že výjimky z pravidla mají být vykládány restriktivně).

34. V literatuře (srov. např. Hášová, J., Moravec, T. a kol. Insolvenční zákon. 3. vydání. Praha: C. H. Beck, 2018, str. 985) ani v judikatuře (srov. např. rozsudek Nejvyššího soudu sp. zn. 29 Cdo 4564/2015) není pochyb o tom, že § 249 odst. 2 o. z. je zvláštním ustanovením určujícím, při splnění jakých předpokladů nepřivodí dlužníkům dlužník zánik svého závazku vůči dlužníku jeho splněním (§ 1908 odst. 1 o. z.).

35. Tyto předpoklady (jež musejí být splněny kumulativně) pak Nejvyšší soud formuloval v důvodech rozsudku ze dne 12. listopadu 2021, sp. zn. 29 Cdo 2797/2019, uveřejněného pod číslem 71/2022 Sbírkou soudních rozhodnutí a stanovisek (dále jen „R 71/2022“). Jde o následující předpoklady:

1/ V době plnění trvají účinky prohlášení konkursu na majetek dlužníka.

2/ Dlužníkům dlužník plní svůj dluh dlužníku, nikoli insolvenčnímu správci dlužníka jako osobě s dispozičním oprávněním k majetkové podstatě.

3/ Plnění poskytnuté přímo dlužníku se nedostalo do majetkové podstaty dlužníka, ač do ní podle pravidelného chodu věcí náleží (patří).

36. Jsou-li splněny tyto 3 (objektivní) předpoklady, může dlužníkům dlužník odvrátit následek spočívající v tom, že plněním dlužníku jeho dluh nezanikl, jen tehdy, jestliže:

1/ buď prokáže, že o prohlášení konkursu nemohl vědět, anebo

2/ prokáže, že vzhledem k okolnostem plnění dluhu bylo zřejmé, že dlužník plnění vydá do majetkové podstaty (subjektivní předpoklad „vyvinění“).

37. V dané věci ve skutkové rovině nebylo pochyb o tom, že smlouvu o dílo uzavřel dlužník s dovolatelkou v době, kdy (již) byl prohlášen konkurs na jeho majetek, jednotlivé platby za provedení díla dovolatelka hradila dlužníku též v době po prohlášení konkursu na jeho majetek, a to na dlužníkem určený účet třetí osoby, nikoliv insolvenční správce (§ 229 odst. 3 písm. c/ insolvenčního zákona) a poskytnuté plnění se nedostalo do majetkové podstaty dlužníka.

38. Dovoláním není nijak zpochybněn (a dovolacímu přezkumu tedy nepodléhá) závěr odvolacího soudu, že dovolatelka věděla, že byl prohlášen konkurs na majetek dlužníka. Odvolací soud tedy správně uzavřel, že nebylo zapotřebí se zabývat objektivním předpokladem „vyvinění“ ve smyslu § 249 odst. 2 insolvenčního zákona (tím, zda dovolatelka o prohlášení konkursu nemohla vědět).

39. Podstata dovolací argumentace spočívá v tvrzení dovolatelky, že oba soudy přísně vyhodnotily obsah prohlášení dlužníka, že z jí uhrazených finančních prostředků použije asi 80 % na nákup materiálu a zbylých 20 % na úhradu pohledávek přihlášených věřitelů a na osobní potřebu. Z tohoto prohlášení dlužníka pak dovolatelka dovozuje, že byl naplněn druhý liberační důvod obsažený v § 249 odst. 2 insolvenčního zákona.

40. Dlužníkům dlužník (v tomto případě dovolatelka) odvrátí následek spočívající v tom, že plněním dlužníku jeho dluh nezanikl, prokáže-li, že vzhledem k okolnostem plnění dluhu bylo zřejmé, že dlužník plnění vydá do majetkové podstaty. Jinými slovy, dovolatelka by se mohla zprostit povinnosti vydat předmětné finanční prostředky do majetkové podstaty dlužníka, kdyby prokázala, že vzhledem k okolnostem plnění dluhu měla důvodně za to, že jí poskytnuté finanční prostředky se stanou součástí majetkové podstaty (a následně budou použity k uspokojení pohledávek věřitelů v insolvenčním řízení dlužníka).

41. Okolnosti plnění dluhu přitom insolvenční zákon ani příkladmo nevymezuje; potud tedy patří ustanovení § 249 odst. 2 insolvenčního zákona k právním normám s relativně neurčitou hypotézou, tj.

k právním normám, jejichž hypotéza není stanovena přímo právním předpisem a které tak přenechávají soudu, aby podle svého uvážení v každém jednotlivém případě vymezil sám hypotézu právní normy ze širokého, předem neomezeného okruhu okolností.

42. Nejvyšší soud na tomto místě připomíná, že při úvaze, zda právní posouzení věci odvolacím soudem je ve smyslu ustanovení § 241a odst. 1 o. s. ř. správné, vychází dovolací soud ze skutkových závěrů odvolacího soudu a nikoli z těch skutkových závěrů, které v dovolání na podporu svých právních argumentů (případně) nejprve zformuluje sám dovolatel. Srov. shodně např. důvody rozsudku Nejvyššího soudu ze dne 27. října 2004, sp. zn. 29 Odo 268/2003, uveřejněného pod číslem 19/2006 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek, a rozsudku velkého senátu občanskoprávního a obchodního kolegia Nejvyššího soudu ze dne 9. října 2013, sp. zn. 31 Cdo 3881/2009, uveřejněného pod číslem 10/2014 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek.

43. Na výše uvedeném základě Nejvyšší soud především uvádí, že k „okolnostem plnění dluhu, z nichž bylo zřejmé, že dlužník plnění vydá do majetkové podstaty“ (§ 249 odst. 2 insolvenčního zákona) nepatří ani (případně) vědomost dlužníka o tom, že hodnota majetku dlužníka (v konkursu) převyšuje jeho dluhy, nebo vědomost dlužníka o tom, že dlužník (v konkursu) nadále provozuje svůj obchodní závod (srov. k tomu § 261 insolvenčního zákona). Jde o okolnosti (skutečnosti), které nemají žádnou vypovídací schopnost ve vztahu k otázce, zda dlužník vydá plnění, které mu poskytne po prohlášení konkursu jeho dlužník, do majetkové podstaty.

44. K prohlášení dlužníka (s nímž dovolatelka pojí otázky č. [1] a [2]) Nejvyšší soud uvádí, že v poměrech dané věci ze skutkových zjištění soudů o obsahu dlužníka prohlášení plyne, že dlužník dovolatelce ani netvrdil (neslíbil), že plnění, které po prohlášení konkursu poskytne přímo jemu (na jím určený účet) vydá do majetkové podstaty. Naopak ji informoval, že z poskytnutého plnění použije bez dalšího jinak (na zakoupení materiálu) 80 % plnění a ze zbylých 20 % plnění použije blíže neurčenou část rovněž jinak (na úhradu svých potřeb a na úhradu pohledávek věřitelů, kteří se nepřihlásili do insolvenčního řízení) [srov. odstavec 2. bod [7] odůvodnění shora]. Při absenci zjištění o jiných „okolnostech plnění dluhu, z nichž bylo zřejmé, že dlužník plnění vydá do majetkové podstaty“ (§ 249 odst. 2 insolvenčního zákona), tedy prohlášení učiněné dlužníkem vůči dovolatelce a R. V. (informace poskytnuté těmto osobám dlužníkem při osobních setkáních) není (nemůže být) způsobilým podkladem pro závěr, že se dovolatelka tím, že po prohlášení konkursu na majetek dlužníka plnila svůj závazek (dluh) přímo dlužníku, svého závazku zprostila, i kdyby prohlášení dlužníka v jiné („správné“) podobě bylo způsobilé takový účinek přivodit.

45. Nejvyšší soud pak nesdílí názor dovolatelky, že by jakékoli prohlášení (slib) dlužníka v konkursu, že plnění, které jeho dlužník po prohlášení konkursu poskytne přímo jemu, vydá do své majetkové podstaty, zprostilo dlužníka plnit do majetkové podstaty poté, co vyjde najevo, že dlužník plnění poskytnuté přímo jemu nevydal do majetkové podstaty (ač to slíbil). Při respektu k zásadám, jež zkoumání smyslu a účelu zákona nastavil Ústavní soud (pojmenováním podmínek priority výkladu e ratione legis) např. již ve stanovisku svého pléna ze dne 21. května 1996, sp. zn. Pl. ÚS-st.-1/96, uveřejněném pod číslem 9/1997 Sbírky nálezů a usnesení Ústavního soudu, je totiž zjevné, že účel ochrany nastavené majetkové podstatě dlužníka v konkursu úpravou obsaženou v § 249 insolvenčního zákona, není (nemůže být) závislý jen na tom, jak dobře umí dlužník lhát vůči svému dlužníku o tom, co udělá s plněním, které po prohlášení konkursu poskytne (v rozporu s účinky prohlášení konkursu popsány v § 229 odst. 3 písm. c/, § 246 odst. 1 a § 294 odst. 1 insolvenčního zákona) přímo jemu.

46. Nejvyšší soud tedy uzavírá (shrnuje), že k „okolnostem plnění dluhu, z nichž bylo zřejmé, že dlužník plnění vydá do majetkové podstaty“ (§ 249 odst. 2 insolvenčního zákona) nepatří samo o sobě prohlášení dlužníka, že plnění, které jeho dlužník poskytne po prohlášení konkursu přímo jemu, vydá do své majetkové podstaty. Ještě jinak řečeno, dlužník dlužník, který ač věděl nebo mohl vědět o

prohlášení konkursu na majetek dlužníka, plní po prohlášení konkursu na majetek dlužníka svůj závazek (dluh) přímo dlužníku, se poté, co vyjde najevo, že plnění se nedostalo do majetkové podstaty, nezprostí svého závazku (dluhu) jen proto, že mu dlužník předtím slíbil (prohlásil), že poskytnuté plnění sám předá (vydá) do své majetkové podstaty. Závěr, že plněním dlužníku je i plnění na dlužníkem určený účet (byť jde o účet jiné osoby), plyne již z R 71/2022.

47. Nejvyšší soud souhlasí i se závěrem odvolacího soudu, že z pohledu § 249 odst. 2 insolvenčního zákona nelze rozlišovat platby podle jejich účelu, například na platby tvořící materiální náklady na zhotovení díla a na platby představující zisk zhotovitele. Od okamžiku zveřejnění usnesení o prohlášení konkursu v insolvenčním rejstříku je povinností osob majících závazek vůči dlužníku veškeré plnění směřovat do majetkové podstaty (k rukám insolvenčního správce), neboť právě tento postup může přispět k dosažení účelu insolvenčního řízení, jakož i ke zproštění se závazku dlužníkových dlužníků. Text i účel ustanovení § 249 odst. 2 insolvenčního zákona neumožňuje přijmout jiný závěr, což potvrzují opět i důvody R 71/2022.

48. Jelikož se dovolatelce nepodařilo prostřednictvím uplatněných dovolacích důvodů zpochybnit správnost právního posouzení věci odvolacím soudem, přičemž vady řízení, k nimž Nejvyšší soud přihlíží u přípustného dovolání z úřední povinnosti, se ze spisu nepodávají, Nejvyšší soud, aniž nařizoval jednání (§ 243a odst. 1 věta první o. s. ř.), dovolání zamítl (§ 243d odst. 1 písm. a/ o. s. ř.).

© EPRAVO.CZ - Sbíрка zákonů, judikatura, právo | www.epravo.cz

Další články:

- [Náhrada škody zaměstnancem](#)
- [Likvidace dědictví](#)
- [Jistota](#)
- [Insolvenční řízení](#)
- [Exekuce](#)
- [Započtení](#)
- [Reorganizace](#)
- [Soudní poplatky \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Spotřebitel \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Správa společné věci \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Správní řízení \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)